

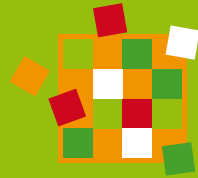
Partners in the polder

A vision for the life sciences in the Netherlands
and the role of public-private partnerships

Authors

Jan Sikkema, TI Food and Nutrition
Wim Verhoog, MCMC

Food

Future food, grow it now

UNITY

A. Delivering health

In 2020, almost 3.4 million Dutch men and women are over the age of 65, one-third more than in 2009.¹¹ Compounded by an increasingly unhealthy lifestyle (little exercise, bad food choices, increasing obesity) this has caused the prevalence of chronic diseases like cardiovascular diseases, cancer, diabetes and dementia to rise.¹² Increasing demand, higher expectations and a shrinking workforce have weighed heavily on our healthcare delivery system: costs were rising and personnel in short supply.

But by 2020, the rise in new chronic cases has slowed, patients enjoy a much improved quality of life and costs have been effectively contained. The life sciences have helped do this by enabling early diagnosis, personalized treatment, regenerative medicine, less but better testing, prevention and home care, and increased attention to diet and lifestyle choices.

The life sciences enabled us to see and understand processes in the body on a very small scale by observing biomarkers. From there we started to diagnose and treat (chronic) diseases in a very early stage, before symptoms showed and even before the onset of the disease. The focus has shifted to prevention guided by genetic predisposition. Diet and lifestyle are integral parts of both diagnosis and treatment. When a disease cannot be prevented, its early detection increases the chance of cure and/or reduces its impact on the patient's quality of life. For example, we now can look into white and red blood cells to see whether they are likely to clot, block the flow of blood and cause a stroke or heart attack. This we can then prevent or delay. We can also quickly differentiate between Alzheimer's and less severe causes of memory loss. Immediate treatment slows down the development of dementia in Alzheimer's patients considerably.

The life sciences have also increased the efficiency of treatment by making it personalized, specific to the exact

WORK IN PROGRESS
Understanding Alzheimer's disease
Age-related memory loss imposes an increasing burden on ageing Western societies. Memory loss is often regarded by patients as an indication that they may have Alzheimer's disease (AD), although in practice it is also a symptom of many far less serious conditions. An important challenge is to differentiate those patients who will and will not develop full-blown AD with dementia. One of the projects of the Center for Translational Molecular Medicine aims to develop new instruments with which to make an earlier and more reliable diagnosis of AD and create tools to evaluate novel medication. This will be achieved by identifying and quantifying biomarkers that indicate AD and developing technologies to make these visible.

Center for Translational Molecular Medicine, www.ctmm.nl

disease and to the individual suffering from it. For example, by looking at the biological characteristics of both lung cancer and patient, we have learned which combination of therapies and dosage work best. Breast cancer treatment has been similarly personalized. More and more, medication delivery itself is targeted – i.e. delivered directly at the tumor site. By 2020, innovative, low-cost sequencing methods have flooded the market, and it has become quite common to have one's genome sequenced. Through systems biology, life scientists have taken large steps in relating genes to processes in the body and their outcomes. Enormous amounts of data and tissue, blood and urine samples from both patients and healthy individuals are collected and stored in data- and biobanks. Bioinformatics techniques have made it possible to process and correlate this information and to better understand predisposition, expression, risk, the effects of diet and lifestyle and prevention and treatment options, truly personalizing healthcare.

II The finished picture

When early diagnosis and personalized treatment are not enough to prevent or stop disease progression, the life sciences offer a range of medical devices and tissue engineering techniques to heal or replace damaged tissue. Regenerative medicine developed, for example, an innovative biomaterial that when applied to damaged bones assists these bones in repairing themselves. And in 2020, the large-scale application of stem cells is not just a dream, but a growing reality. Stem cells have the ability to become any tissue and heal or replace damaged organs. Companies that use stem cell technologies have full and promising pipelines, and the first stem cell therapies have already reached the market.

WORK IN PROGRESS
Preventing kidney failure
Due to ageing, the worldwide incidence of kidney failure is expected to increase rapidly. Current replacement therapies are life saving but fall short of long-term efficacy. Therefore, the development of therapeutic strategies that prevent kidney failure at an early stage and promote functional kidney repair is crucial. The ambition of one of the projects of the BioMedical Materials program is to generate an implantable device that orchestrates the kidney microenvironment to promote the recovery of the kidney and prevent kidney failure.

BioMedical Materials program, www.bmm-program.nl

The life sciences have also impacted the development of health innovations themselves, reducing the need for animal testing and making clinical trials smaller, more accurate and cheaper. Cells have been developed in which the safety and efficacy of medication can be tested. Researchers have found ways to identify the exact subgroup for which a therapy is expected to yield the best results and focus clinical trials on them instead of on random samples of healthy people and patients. All of this helps keep medical innovation in 2020 effective, safe and affordable.

WORK IN PROGRESS
Improving drug dosage for children and elderly
Pharmacokinetics (PK) explores what the body does to the drug; the mechanisms of absorption and distribution, the rate at which drug action begins and the duration of the effect. Pharmacodynamics (PD) explores what a drug does to the body: the mechanism of drug action and the relationship between drug concentration and effect. By modeling the interrelationships between PK and PD based on preclinical and clinical data, predictions can be made on drug efficacy and safety in humans. This allows, among others, for more efficient clinical trial design and improved dosing schemes for patient groups like children and the elderly for which limited clinical data is available. Furthermore, the mechanism-based approach supports the study of drug effects on disease progression. In a project of the Top Institute Pharma, six big Pharma companies and four Dutch academic groups collaborate, yielding mathematical models that are based on existing data to predict among other drug dosage. In this way, an unprecedented knowledge base is created containing models that are based on very rich, multi-partner datasets.

Top Institute Pharma, www.tipharma.nl

Prevention and home care have done the same for healthcare delivery. By 2020, people have become used to (early) diagnostic tools and preventive techniques. Periodic checkups, kits for home care and attention to diet and lifestyle help keep people healthy and out of the hospital. Innovative medical devices that combine life sciences with ICT and nanotechnology allow patients to stay at home and undergo treatment and monitoring from a distance. Healthcare has thus become better, cheaper and more responsive to the needs of patients.

In keeping people healthy, the boundaries between the food and health sectors have blurred. Obesity is one of the main risk factors for chronic diseases and these can be prevented or delayed through lifestyle and diet choices. Our understanding

Herman Wijffels, Professor of Sustainability and Social Change, Utrecht University

... I would like to see a truly sustainable society and knowledge economy develop, and I am convinced the life sciences can and must play a major role in bringing it about ...

Ab Klink, Minister of Health, Welfare and Sport

... A long-term vision supported by all stakeholders is essential to guiding the innovations that will help us overcome these challenges – together ...

Robert-Jan Smits, Director DG Research, European Commission

... A knowledge economy can only be created by investing in it! ...

Feike Sijbesma, CEO Royal DSM

... The only other ingredient needed for a flourishing life sciences field and bio-based economy is a firm commitment from all stakeholders involved to help make the Netherlands the world's "Life Sciences Polder" ...

STUDIO GROTE
INTERIOR CONCEPT & STYLE COUNCIL
P.O.BOX 75483 1070 AL AMSTERDAM

STUDIO GROTE
INTERIOR CONCEPT & STYLE COUNCIL

STUDIO GROTE

INTERIOR CONCEPT & STYLE COUNCIL

BERTEL GROTE

WENSLAUERSTRAAT 316 1053 BB AMSTERDAM • P.O.BOX 75483 1070 AL AMSTERDAM
T +31 20 670 40 65 F +31 20 670 40 95 M +31 626 38 68 75 E BERTEL@STUDIUGROTE.COM

WWW.STUDIUGROTE.COM

WENSLAUERSTRAAT 316 1053 BB AMSTERDAM • P.O.BOX 75483 1070 AL AMSTERDAM T +31 20 670 40 65 F +31 20 670 40 95
E INFO@STUDIUGROTE.COM W WWW.STUDIUGROTE.COM BANK 66.63.74.139 KVK 3417.3482 BTW 1377.61.132 801

Commissarissendiner 2009

Boudewijn Molenaar is sinds 1994 managing director van Gilde Buy Out Partners. Hij is betrokken geweest bij meer dan 50 management buy-outs die in waarde variëren van EUR 50 tot 600 miljoen. Tot zijn meest recente transacties behoren de MBO's van Swets & Zeitlinger, Nedschroef, Novagraaf, Heiploeg, Inverso, GB Ingredients, Norit en Drie Mollen. Van 1986 tot 1994 stond Boudewijn Molenaar aan het hoofd van de private equity activiteiten van ABN AMRO in Europa. Daarvoor diende hij in de Koninklijke Marine.

Stelling II

Private Equity is de ideale toezichthouder

Een commissaris moet toezien op 'het algemeen belang van de onderneming'. Private Equity (PE) doet dat. PE heeft een (middel)lange horizon en wordt niet geleefd door de waan van de dag (beurскоers, kwartaalcijfers). PE verdiept zich in bedrijf en markt en besteedt veel meer tijd aan het ondersteunen en scherp houden van het bestuur dan traditionele commissarissen (en aandeelhouders). Bovendien valt het belang van PE samen met het belang van de onderneming op (middel)lange termijn: alleen een goed presterend bedrijf met tevreden klanten, enthousiaste werknemers, een goede reputatie en goede vooruitzichten garandeert winst bij verkoop.

Inleider: Boudewijn Molenaar

"Bij private equity huizen is het standaard gebruik zelf zitting te nemen in de raden van commissarissen van ondernemingen waarin men participeert, naast een meerderheid van onafhankelijke commissarissen. Toch is voor private equity de raad van commissarissen één van de minst belangrijke organen in een onderneming. Als een commissaris opstapt is dat prima. Dat geeft een signaal dat het management niet adequaat is – en dat is wel belangrijk. Het management maakt of breekt het bedrijf en het ondersteunen en evalueren van dat management is de voornaamste taak van zowel de raad van commissarissen als de private equity partij zelf.

Commissarissen van bedrijven in een private equity portfolio staan dan ook dicht bij het bestuur. Het zijn buitenstaanders met uitsluitend branche-ervaring. De focus is op het bedrijf en liefst niet, of zo min

Heerlijke recepten voor oud & nieuw

Heilbot tempura met verse gemberchutney

Voor de heilbot tempura:

- 400 g heilbotfilet, in gelijke stukken gesneden
- peper en zout
- plantaardige olie om te frituren
- 250 g bloem, gezeefd + 2 eefl extra voor de vis
- 2 eidooiers
- ½ l ijskoud water
- snufje zout

Voor de verse gemberchutney:

- 100 ml citroensap
- 100 g gemberwortel, geschild en in stukken
- 100 g sultanarozijnen
- 250 g appels, geschild en in stukken (eindgewicht)
- 2 teentjes knoflook, in stukjes
- scheutje gembersiroop
- peper en zout

- 1 Bestrooi de heilbot met peper en zout.
- 2 Giet voor de gemberchutney het citroensap in de mengkom van de keukenmachine en voeg gemberwortel, rozijnen, appel, knoflook en een scheutje gembersiroop toe. Pulse tot een grove spread en breng op smaak met peper en zout. Schep in een kommetje en zet opzij tot gebruik.
- 3 Plaats het frituurmandje met het oliebolleknijp in de friteuse en verhit de olie tot 180°C.
- 4 Klop ondertussen voor het tempurabeslag de eidooiers met het water los in een kom en roer er de bloem en een beetje zout door. Het beslag moet meteen gebruikt worden.
- 5 Haal de heilbot door de bloem en daarna door het tempurabeslag en frituur de vis knapperig en gaar in enkele minuten. Laat uitlekken op keukenpapier en serveer meteen met de gemberchutney.

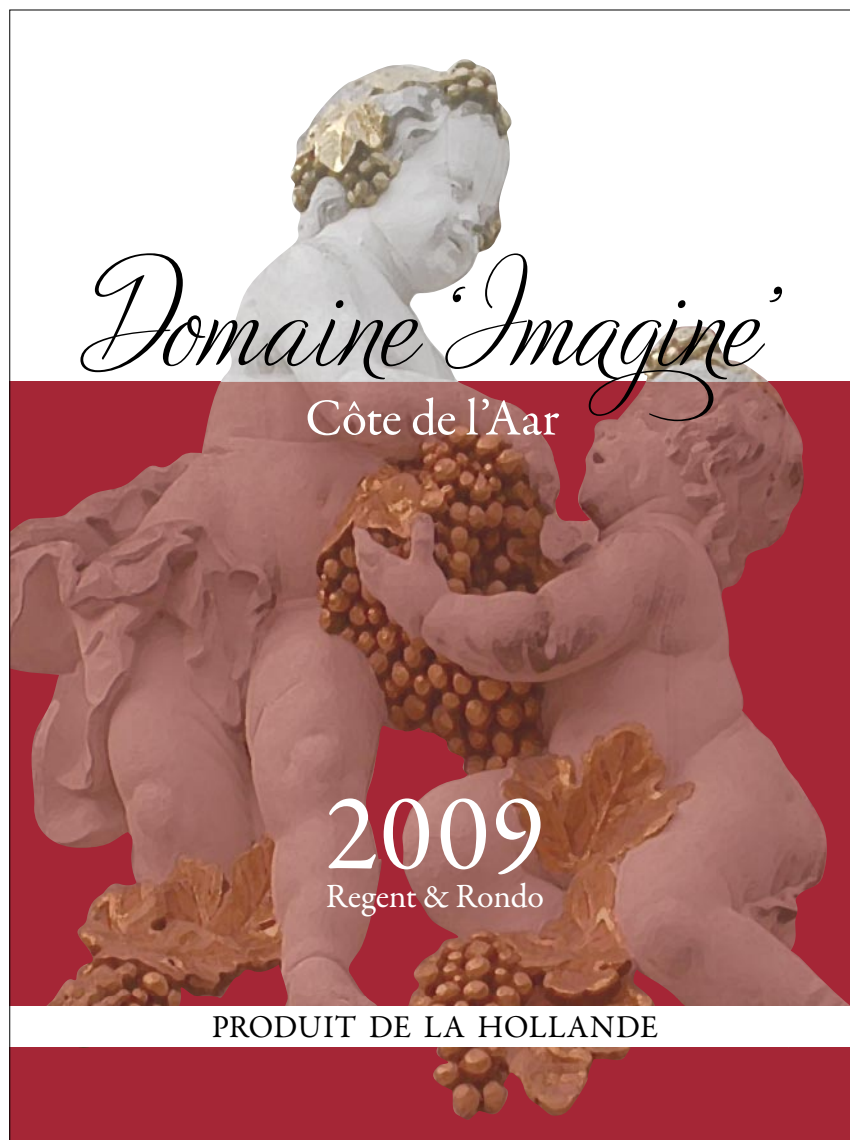

Over de zalm van Bawykov®

Een – ouderwets analoog – foldertje
voor types die geen computer hebben...

Domaine 'Imagine'

Côte de l'Aar

2009

Regent & Rondo

PRODUIT DE LA HOLLANDE

GROEPSPRAKTIJK VOOR MONDHYGIËNE ALPHEN AAN DEN RIJN
Europalaan 12 | 2408 BG Alphen aan den Rijn

GvMA

GvMA

M.C. Belder | D. van der Blom | S.M. Botman | J.A.J. Dubbeldam | A.C.E.M. van de Mortel

GROEPSPRAKTIJK VOOR MONDHYGIËNE ALPHEN AAN DEN RIJN
Europalaan 12 | 2408 BG Alphen aan den Rijn | T. 0172 490953 | www.gvma.nl | info@gvma.nl | KvK 2734-3614

José Dubbeldam | MONDHYGIËNIST

GvMA

GROEPSPRAKTIJK VOOR MONDHYGIËNE ALPHEN AAN DEN RIJN
Europalaan 12 | 2408 BG Alphen aan den Rijn
T. 0172 490953 | www.gvma.nl | info@gvma.nl

AMVD

AMREF

FLYING DOCTORS

betere gezondheid in Afrika

De kracht van Afrika

Jaarverslag 2008

Terugblik

Iedereen heeft recht op een goede gezondheid. Dit mensenrecht is een belangrijke leidraad in ons werk. Binnen onze gezondheidsprogramma's en -projecten hebben we in 2008 wederom meer bijgedragen aan onze doelstelling: betere gezondheid in Afrika.

Ons werk in Afrika: terugblik op 2008

Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten

Het armoede- en gezondheidsvraagstuk in Afrika is complex. Er is niet één oplossing voor het complete vraagstuk. Dat vraagt om specialisatie. Specialisatie helpt om beschikbare financiële middelen gericht en effectief in te zetten. Daarom heeft AMREF in Nederland zich gespecialiseerd in seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Dat is onze belangrijkste focus. Dat betekent dat we vooral programma's steunen die bijdragen aan een gezonde seksualiteit bij jongeren en een betere gezondheid van moeders met kinderen. Hierna volgen we AMREF's internationale strategie en sluiten we goed aan bij het Nederlandse ontwikkelingsbeleid en de millenniumdoelen (zie pagina 11) van de Verenigde Naties.

Gezondheid en milieu

Naast seksuele en reproductieve gezondheid en rechten richten we ons binnen onze programma's en projecten op 3 andere aandachtsgebieden: gezondheid en milieu, capaciteitsopbouw en medische zorg in afgelegen gebieden. Ook omgevingsfactoren – zoals schoon water, sanitaire voorzieningen en hygiënische leefomgevingen – zijn van groot belang voor het behoud van gezondheid. Juist voor jongeren en moeders met hun kinderen. Daarom leggen we in onze programma's ook steeds de nadruk op de relatie tussen gezondheid en milieu. Immers: het verbeteren van de leefomgeving heeft in de afgelopen 100 tot 150 jaar voor een langere levensverwachting

gezorgd in de westerse wereld. Die ontwikkeling willen we ook in Afrika op gang brengen.

Capaciteitsversterking

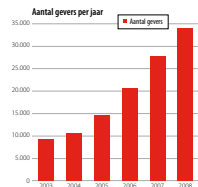
We maken veel werk van het opleiden en het versterken van de kennis en vaardigheden van artsen, verpleegkundigen, verloskundigen, gezondheidsverwerkers en vrijwilligers. Tijdens onze opleidingen en trainingen gaat het niet alleen om de technische vaardigheden. Net zo belangrijk is het luisteren naar kwetsbare groepen, het herkennen van hun werkelijk vraag en ervaring opdoen hoe ze het beste kunnen inspelen op die vraag. Ook respecteren we de rol van traditioneel genezers. We leren ze hoe ze ziektes kunnen herkennen en voorkomen, wanneer ze moeten doorverwijzen naar een kliniek en hoe ze ervoor kunnen zorgen dat patiënten hun kuur of therapie blijven volgen.

Medische zorg in afgelegen gebieden

We kiezen ervoor om in die gebieden te werken waar de afstand tot de reguliere gezondheidszorg het grootst is, omdat daar de problemen veelal het grootst zijn. Het gaat hierbij om geografisch afgelegen gebieden en slooepwijken in de grote steden, waar de infrastructuur gebrekkig is.

Gelijke rechten

Tot slot is gelijkheid tussen mannen en vrouwen een centraal punt in ons werk. De ongelijkheid tussen mannen en vrouwen draagt bij aan gezondheidsproblemen. Een

In 2008 steeg het aantal donateurs van 27.489 naar 34.202 in december 2008. Daarmee overtroffen we onze doelstelling van 33.500 met ruim 7%. Gevers zijn personen, bedrijven of instellingen die in de laatste 12 maanden een gift hebben gedaan.

zeer tevreden met het hoge responspercentage van 375% en geven in 2009 vervolg aan het major-donortraject.

Fondsenwerving bij particulieren levert niet alleen geld op. Het zorgt ook voor extra draagvlak en betrokkenheid. Veel donateurs zetten zich met hart en ziel in voor onze organisatie. Ze halen met bijzondere initiatieven geld op. Om te een paar te noemen: de heer en mevrouw Straathof uit Kuddestaart waren begin 2008 50 jaar getrouwd en vroegen geld in plaats van cadeau. Dat leverde € 1.000 op. Tijdens een sponsorloop, georganiseerd door de Panasia School in Santpoort in mei, liepen kinderen ruim € 2.000 bij elkaar. Bas van Schöll uit Bavel fietste in zijn vakantie naar Frankrijk en liet zich sponsoren. Daarmee haalde hij € 1.451 op. Ook de bezoekers van Frans Palmans 65e verjaardag – gevierd onder de noemer Panamas Birthdaysfeest – gaven geld, de donateur uit Bertveld kwam uiteindelijk € 3.300 op onze rekening storten.

Fondsenwerving bij bedrijven

Omdat we streven naar een structurele samenwerking met het bedrijfsleven, zijn we ons in 2008 meer op bedrijven gaan richten. Samenwerking tussen verschillende partijen in Nederland en Afrika vergroot de impact en kwaliteit van het werk van AMREF in Afrika. Ons een aantal redenen:

- Samenwerking geeft AMREF toegang tot inhoudelijke kennis en expertise vanuit een nieuw perspectief.
- Naast financiële steun en kennis, creëert samenwerking ook draagvlak en betrokkenheid bij nieuwe (beroeps) groepen.
- Dankzij onze partners en sponsoren die ons met name in Nederland ondersteunen blijven de kosten van de organisatie in Nederland laag en worden fondsen die AMREF in Nederland werft, zoveel mogelijk in Afrika besteed.

We willen vooral partnerschappen aangaan met bedrijven die passen bij AMREF's visie, missie en werk. Op die manier kunnen zoveel mogelijk meerwaarde uit de samenwerking halen. In 2008 hebben we een ethische code opgesteld waarin criteria staan voor potentiële samenwerkingspartners. Deze criteria zijn objectief te toetsen. Bijvoorbeeld aan marktinformatie over ethische waarden en op basis van informatie van mensenrechtenorganisaties en financiële instellingen. In 2008 hebben we de eerste stappen gezet om langdurig samen te werken met de bedrijven QNH (leespt in business integration) uit Zest en VIRA financiële dienstverlener voor professionals en organisaties in de gezondheidszorg) uit Utrecht. De komende tijd wordt met beide bedrijven de exacte invulling van de samenwerking besproken. Aan de samenwerking is niet alleen een financiële doelstelling verbonden, ook het uitwisselen van kennis, tijd en netwerk staat hoog op de agenda.

Fondsenwerving bij stichtingen

2008 was ook het jaar waarin we op gericht zoeken naar financiële steun van stichtingen. Een van die stichtingen is Malaria No More! Nederland. Deze stichting steunt ons programma 'Minder malaria in Nakasongola' in Oeganda (zie ook www.amref.nl). De stichting heeft als doel malaria te voorkomen en te behandelen. Malaria No More! Nederland heeft partners in Nederland die effectieve malaria-interventies uitvoeren. Dat gebeurt vooral in Afrika, waar 90% van de sterfgevallen voorkomt. In 2008 ontvingen we een bijdrage van € 100.000.

Fondsenwerving via evenementen

Evenementen zijn bij uitstek geschikt om fondsen te werven, maar ook om bewustwording te creëren en ons te profileren. In 2008 hebben we dan ook diverse evene-

menten georganiseerd, zoals het AMREF Flying Doctors Golftoernooi (zie ook pagina 35) in september en het AMREF Vrijdag Diner in november. Vanwege de economische ontwikkelingen hebben we besloten niet te investeren in een fondsenwervingsevenement eind 2008, waardoor de inkomsten lager zijn dan begroot. In 2008 stelden we ook een evenementenstrategie op. Belangrijke onderdelen van de strategie zijn meer efficiënte (voor meer inkomsten), het ontwikkelen van vaste concepten en samenwerken met bedrijven om nieuwe netwerken aan te boren.

Overige fondsenwerving

Onze afhankelijkheid van een beperkt aantal grote donateurs was ook in 2008 een aandachtspunt. Waren we in 2000 voor 43% afhankelijk van de Nationale Postcode Loterij, in 2008 kwam 20% van onze inkomsten van de Nationale Postcode Loterij en 24% van het ministerie van Buitenlandse Zaken. In totaal ontvingen we in 2008 € 2.200.038 aan financiële bijdragen. Reden om te blijven streven naar méér en meer verschillende donateurs en donateurs (zie ook pagina 54). Het afgelopen jaar investeerden we vooral in de werving van particuliere donateurs en het bedrijfsleven.

- Het ministerie van Buitenlandse Zaken. Sinds 2007 krijgt AMREF subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze is bestemd voor ons programma

'Seksuele en reproductieve gezondheid nomadische jongeren' (zie ook pagina 12). Het ministerie van Buitenlandse Zaken geeft deze bijdrage volgens de subsidieregeling Medefinancieringswet 2004 (MFW). Voor het programma krijgen we € 7991.402 verdeeld over de periode 2007-2010. Dit programma loopt in de meest afgelegen gebieden in Ethiopie, Kenia en Tanzania. Het programma heeft in 2007 en 2008 vertaging opgelopen in activiteiten en bestedingen, waardoor ook een verschuiving in de inkomsten heeft plaatsgevonden. De redenen voor de vertaging zijn inmiddels duidelijk. Zo ligt het onderwerp heel gevoelig in de gemeenschappen waar we werken. Mensen meekrijgen kost daardoor meer tijd dan gepland. Daarnaast zorgt het gebrek aan infrastructuur voor vertragingen. Ook bleek het lastig om goed gezondheidspersoneel te krijgen zo ver van de bewoonde wereld.

In 2008 hebben we een aantal maatregelen getroffen om verdere vertaging te voorkomen. Zo hebben we veel gedaan aan het werven en aanraken van personeel in Afrika. Deze nieuwe mensen zijn vervolgens getraind op specifieke aandachtsgebieden en we zijn gestart met het betrouwen van gezondheidsfacilitairen. Bovendien hebben we een tussentijdse, externe evaluatie uit laten voeren om de uitdagingen daar in kaart te brengen. Hieruit zijn specifieke aanbevelingen naar voren gekomen. Die activiteiten die niet in 2008 plaatsvonden, zullen in 2009-2010 worden uitgevoerd.

HOUSE

OF CARE

Particuliere Kraamzorg

MEER DAN HET GEWONE

Marlboro Classics
FITS THE MAN

Preview
zomercollecties 2007
Marlboro Classics & Morris

Open dag Trumps Fashion

Maandag 3 juli 2006
van 10.00 tot 17.00 uur

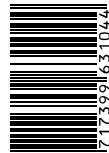

Adviesprijs € 2,95 Alles over stad en provincie Groningen 2009

Groningen

stad & land, lucht & water,
shoppen & fun, cultuur & historie,
uitgaan & overnachten

MARLBORO CLASSICS STORE WILLEMSPARKWEG OPENT OP 17 SEPTEMBER!

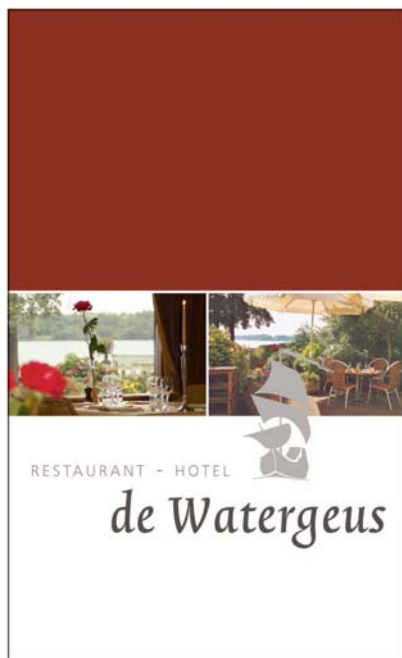

OP 17 SEPTEMBER VAN 17.00 TOT 19.00 UUR
MEET AND GREET MET BORIS!

Marlboro Classics Store
Willemsparkweg 8, Amsterdam T. 020-4273805

WWW.MARLBOROCLASSICS.COM

'Mooie jagt,
schitterend uitzicht,
heerlijk eten
prima prijs/kwaliteitsverhouding!'

Welkom!

Langs rustige poldervegen, met links en rechts natuur, getooid in de schoonheid van het seizoen weilanden, slootjes, hier en daar een molen op weg naar één van de mooiste en rijkste natuurgebieden van Nederland, de Nieuwkoopse Plassen daar vindt u

restaurant & hotel de Watergeus midden in het groene hart, met de grote steden op minder dan een half uur bent u écht buiten, even uit het alledaagse en...

meer dan van harte welkom!

Enmaal in het restaurant zult u verrast zijn door het schitterende uitzicht over de Nieuwkoopse Plassen en het prachtig gelegen terras. U komt natuurlijk niet alleen voor die blik op het water, maar om heerlijk te lunchen of te dineren en dat moet goed zijn, lekker en ontspannen en daar doen wij ons uiterste best voor.

De keuken is de spil waar alles om draait. Met liefde wordt er gekookt met zoveel mogelijk producten van dichtbij, héél dichtbij zelfs, maar ook met ingrediënten van over de grenzen. Altijd vers en van de allerbeste kwaliteit. Daarbij schenken we natuurlijk een goed glas wijn. We selecteren met veel plezier wijnen die bij de seizoenen passen, net zoals onze gerechten. In de zomer lichtvoetig en speels, in de winter rond en warm.

Maar de Watergeus heeft u nog zoveel meer te bieden

- Er zijn hotelkamers
- Er liggen fluisterstoepjes met picknickmanden op u te wachten
- Er is een 'Kamer van Kookhandel' waar we met enorm veel plezier kooklessen geven
- Er zijn vergadermogelijkheden
- En als u eens een partijtje – groot of klein – wilt geven? Dat kant

Voor een aan uw wensen aangepaste offerte belt u even 0172 - 408398 en wij sturen u die graag toe.

Kijk voor onze actuele gerechten, wijnen en prijzen op www.dewatergeus.nl. Tevens vindt u daar ons kook-les-programma, informatie over de kamers, een maandelijks wisselend (kook)verhaal, het laatste nieuws en alles wat we verder nog het vermelden waard vinden.

SIMPLY STEEL

Klassieke kozijnen, ranke ramen, stijlvol staal, Simply Steel.

SIMPLY STEEL

Staal als basismateriaal voor kozijnen, ramen en deuren is een exclusieve klassieker met nieuwe, moderne toepassingen. Veel gebouwen uit de periode 1920-1940 bevatten stalen ramen en deuren. Staal is nu helemaal terug! Voor uw verbouwing, renovatie of nieuwbouw-project kiest u de elegantie van Simply Steel.

Vormgeving

De veelzijdige en ranke vormgeving van staal staat naadloos aan op de bouwstijlen van vandaag. De slanke en sierlijke ramen en deuren worden toegepast bij particuliere verbouwingen, renovaties of bouwprojecten onder architectuur. Voor welke vorm of afmeting dan ook, Simply Steel levert op maat het prachtige eindproduct met de gekozen afwerking. Het materiaal is sterk, duurzaam,

ambachtelijk en onderhoudsarm.

De luxe, robuuste maar zeker ook de elegante uitstraling van staal geeft bouwwerken meer karakter en extra cachet. Simply Steel kozijnen en deuren worden op bestelling en in Nederland geproduceerd.

Eigenschappen

- veelzijdig slanke vormgeving
- klassiek en modern
- afwerking naar keuze
- te voorzien van HR-isolatieglas

Afwerking binnen

- voorbehandelen
- coaten in zwart of beige grondlak; overschilderbaar
- poedercoating in de gewenste ral-kleur

Afwerking buiten

- voorbehandelen
- coaten in zwart of beige grondlak; of zinkpoeder; overschilderbaar
- coaten in zinkpoeder en daarna poedercoaten in de gewenste ral-kleur

Levering

Bestel uw Simply Steel kozijnen, ramen en deuren volgens uw eigen wensen of via uw architect of aannemer. Levertijden in overleg. Eindmontage door een aannemer of indien gewenst door ons uit te voeren, evenals het zetten van glas. Voor in de kozijnen kunt u kiezen uit enkel glas of eventueel speciale HR-beglazing met krypton gasvulling (totale dikte 31 mm), voor een betere isolatie en een prettige sfeer.

Meer producten

Simply Steel vervaardigt naast kozijnen, ramen en deuren ook vele andere producten van staal, zoals trapleuningen, hokken, onderstellen en stalen frames. Simply Steel: schoonheid in staal.

A modern classic

Klassieke kozijnen,
ranke ramen,
stijlvol staal,
Simply Steel.

---

www.simply-steel.nl

info@simply-steel.nl

Tel 0172 - 650 115

SIMPLY
STEEL

Engelandweg 3
Postbus 1009
2410 CA Bodegraven
Tel 0172 - 650 115
Fax 0172 - 614 406

info@simply-steel.nl
www.simply-steel.nl

SIMPLY
STEEL

Arjan Estié

A stylized illustration of a microscope with a blue lens and a light blue beam of light. To the right of the microscope are several light blue, circular cells. The background is white with a vertical ruler on the left side.

Cancer Genomics Centre

A dark blue background with a complex, textured pattern resembling microscopic tissue or cellular structures.

Self evaluation 2002 - 2005

Afya Bora Afrika*

Nieuwsbrief 1, maart 2007

Prins van Oranje viert AMREF-jubileum met werkbezoek

AMREF's beschermheer Z.K.H. Prins Willem-Alexander bracht eind januari een driedaags werkbezoek aan Kenia. Ter ere van ons vijftigjarig bestaan bezocht hij een groot aantal AMREF-projecten. Tijdens het volle programma stelde de Prins geïnteresseerde en kritische vragen. "Hij is erop gebrand de verhalen over het werk in het veld zélf te horen, en de resultaten met eigen ogen te zien". Aldus directeur Jacqueline Lampe, die de reis met hem meemaakte.

Millenniumdoelen, kwetsbare groepen
Alle projecten die de Prins bezocht, leveren een bijdrage aan de millenniumontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. De AMREF-projecten richten zich vooral op verbetering van de gezondheid van kwetsbare groepen: kinderen, jongeren, zwangere vrouwen, jonge moeders.

> lees verder op pagina 2 en 3

"Vijfentwintig jaar geleden vertelde mijn vader al dat ik bij Afrika niet alleen aan de mooie natuur moest denken maar vooral ook aan de verbaazingwekkende mensen", aldus de Prins van Oranje bij het Living with Hope Centre.

In deze nieuwsbrief

AMREF bestaat vijftig jaar. De hele nieuwsbrief is eraan gewijd. Met een verslag van de Afrika-reis van de Prins (p1 en 2), een terugblik op vijftig jaar AMREF (p3) en aandacht voor een aantal activiteiten in dit jubileumjaar (p4).

*Afya Bora Afrika

Zo heet de nieuwsbrief van AMREF voortaan. Afya Bora Afrika betekent 'betere gezondheid in Afrika'. Dat is waar AMREF zich al 50 jaar voor inzet. Dat is waar uw donaties aan worden besteed. En waarover u uitgebreid leest in onze nieuwsbrief.

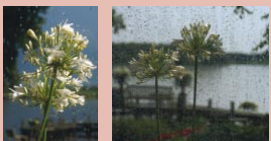

Vakantiekriebel nr. 2

Vakantiekriebels

Daar zit je dan in je tot kantoor omgetoverde restaurant. Open haard aan, regen tegen de ruiten, trui bij de hand want al wel je er niet aan het is gewoon koud, nat en vies. Ach ja... Aan de overkant stoomt af en toe een verdoald schip voorbij, de blauwe zeilboot die vroeger rood was schuift elke dag even langs de steiger en de kapitein Droef zien we met plezier langs varen, maar verder is het dat wel zo beetje. 'Saa!' is eigenlijk wel het juiste woord.

Tja, als je dan in je immense 'kantoor' zit, het vuurtje knapt en je zit naast de in jouw ogen beste grafisch vormgever uit de polder – die toevallig ook nog eens je dochter is – dan wil je wel natuurlijk. Een kranje maken bedoel ik! Een kriebel, een puzzeltje, een receptje en wat grasjes want verder is de wereld niet echt zo heel leuk.

De telefoon gaat: 'Heeft u voor vanavond...'. 'Nee, we vieren vakantie tot 9 augustus'. 'Enige aarzeling en dan: 'Komen we toch daarna en fijne dagen hoor!' Gelukkig, die heeft het begrepen en opgelucht haal ik adem, 't is toch maar zo'n vakantiesluiting, maar, oh zo heerlijk want alle kasten en laden zijn zo langzamerhand

opgeruimd en schoongemaakt. De voorraad is geteld, de boekhouding af, de nieuwe kaart ligt klaar en de bestellingen zijn gedaan. Het is stil, heel stil, op het zoemen van wat koelingen na. En het ruikt naar groene zeep. Dat is ook lekker.

Er komen sms-jes uit Frankrijk, uit Zwitserland, Griekenland en Vuktenburg. 't is hier te droog en daar te nat maar overall even leuk. Sandra schuimt alle broccantes af om speelgoedfomiesjes voor me te scoren, Cor vliegt te paard met kids en vrouw door de Dordogne, John zit op het schip van zijn moeder, Brigit is aan het werk in haar volgende baan (ze vertrekt per 1 september helaas...) Randy flieert door Woerden en Mirella zit in het vliegtuig naar Griekenland met haar nieuwe vriendin. Tanja en Rita komen om de beurt langs scharen om te helpen met de omblijven, die kamers te doen en de flusterboot te poetsen. En het gras? 'Hm, ik dacht dat iemand het gras zou komen maaien!' gil ik. 'Weet ik niet', roept AnneMarie. 'Nou ja, ik trek aan dat touw en dan hoef ik er alleen maar achteraan te wandelen, toch?... Van zoveel onzinnigheid heeft ze niet terug en ze ligt helemaal dubbel.

De telefoon gaat weer. Petra, onze groene drukker van De Boer Grafische Producties. Goed voor bijna dertig jaar 'Watergeuzendrukker' (ik ben nog nooit vreemd gegaan!) 'Zag meiden hoe zit het met die kran?' Wordt het nog wat of is het weer laatste minuten verk?' Oh ja, Peet, de kran! 'Hij komt er aan, we hebben toch nog even tot de deadline?' Ik vermeen een zucht te horen en dat betekent: 'De Geus als je grif@# niet opschiet met je verhalen ligt dat ding gewoon niet op tijd in de bus bij je gasten'.

Bij deze dan...

Vis van de laatste trek

Omdat Sjanie niet van stilzitten houdt...

Wat zou De Watergeus zijn zonder vis...!

Vis is een essentieel onderdeel van de menukaart en dan gaat het niet alleen over die overheerlijke paling uit het water voor de deur. Ook allerlei gevinde zeezwerms vinden in bereide vorm hun weg naar de fraai opgemaakte borden die dagelijks hun weg vinden naar aangeschoven gasten.

Uiteraard heeft De Watergeus een visleverancier. En wat voor één! Voor dag en dauw wordt dagelijks de bestelling gereedgemaakt en afgeleverd bij de keuken. Mankeert nooit wat aan. Mooi glanzend, reukloos vers, prachtige vis. Maar Sjaan zou Sjaan niet zijn, als ze er niet nog wat bij zou verzamelen. Iets leukis, iets apartis, iets dat niet iedereen heeft.

Dus rijdt ze tegenwoordig op zaterdagochtend naar Den Oever, u weet wel, in de kop van Noord-Holland waar de Afsluitdijk begint. Dat zoiets dik een uur rijden kost en weer terug ook maakt haar niet uit. Want in Den Oever is een visafslag. Nu zijn die er meer, maar in deze visafslag is op zaterdagmorgen de vis van de laatste trek van Wieringer kotters te koop. Wieringer vissers hebben kleine schepen, gaan daarom niet zo ver weg en komen vrijdagavond laat aan wal om de laatste gevangen vis de volgende ochtend aan te bieden aan wie daar belangstelling voor heeft.

Ik ben zo'n ochtend met Sjanie mee geweest, samen met twee leerlingen uit haar bedrijf, want dan leren ze weer iets. In die vellinghal, waar een gewoon mens natuurlijk nooit komt, kijkt je je ogen uit. Op grote borden staat van welke vissers deze keer de vangst is, de mooiste vissen glanzend je tegemoet en wie een beetje van koken houdt loopt het water in de mond. Het leuke er van is vooral, dat in een tijd waar alles voorgesneden en voorverpakt lijkt, waar hele vissen alleen nog maar op plaatjes te zien zijn want in winkels

vind je ze nauwelijks, de halve Noordzee je hier tegemoet glanst. Hebbig ging Sjanie van kraam tot kraam: 'dit is mooi en oh, wat is dat mooi en dit ook nog en die, die wil ik ook.'

Toen alles keurig in ijs gelegd in de auto was geladen en vanwege de ingeslagen hoeveelheden zeebanket de leerlingen bij elkaar op sloot moesten zitten, was er eerst nog even tijd voor een harinkje. En nog één. En nog één. Voor Sjanie met uitjes, voor mij liever zonder. U kan ik altijd nog eten.

Die zaterdagavond stond het op de Watergeuskaart: *Vis van de laatste trek uit Wieringen*. Harder, poon, langoustines en nog wat meer. Gesmuld werd er en niet in het minst door mij.

Takt en foto's: Jan Lagrouw

Het is voor een serviceclub niet altijd gemakkelijk om aansprekende projecten te bedenken ten bate van fundraising, maar Lions Nieuwkoop is daar wonderwel in geslaagd. Zij lieten een aantal, meer of minder 'bekende' Nederlanders en kunstzinnige mensen uit Nieuwkoop en omgeving een schaal beschilderen. De ene schaal nog fraaier dan de andere. Ook Sjanie trok haar schilderkwasten uit de kast en bekladderde een exemplaar... tja...

Schalen en wijnen voor goede doelen

De schalen worden per opbod verkocht en daar wilt u natuurlijk bij zijn. Dat kan!

Het toeval wil dat de Lions Nieuwkoop deze kunstschalenveiling graag in De Watergeus wil organiseren. Zondag 16 oktober tussen 16.00 uur en 20.00 uur komen de schalen daar dan ook 'onder de hamer'. De entree bedraagt €30,00 p.p. en daarvoor krijgt u wijn en iets eenvoudigs maar lekkers te eten en als de 'ingrediënten-sponsors' ook nog een beetje over de brug komen blijft er van die dertig euro nog wel iets aan de 'hamer' hangen.

Al snoepend en nippend geniet u van de schalen en de kunstjes van de veilingmeester. Op deze pagina ziet u alvast een aantal borden. Breng gerust nu al een bod uit op de schaal die u echt niet wilt laten lopen.

Waarom wordt de opbrengst van al die kunstwerken besteed? De Lions willen samen met u de Hospice groep Nieuwkoop steunen bij het fantastische werk dat zij verrichten. Met de opbrengst van de veiling hopen zij dan ook de Hospice in Nieuwkoop een stukje verder te kunnen helpen.

Reserveer nu uw plek op 16 oktober a.s. Via e-mail: hans@ghs-bv.nl of famdegast@helmet.nl. Bellen kan ook op 06-22935896 of 06-12771843 (Dus niet via De Watergeus, wij schenken alleen de wijn en serveren iets te eten, de Lions Nieuwkoop organiseren deze veiling.)

Onder de ijverige schilders zitten bijvoorbeeld: Annemarie Jorritsma, Ronald Koeman, Ido Vanderink, Jan Lammers, Jean Johns, Frans Bauer, Jan des Bouvrie en vele anderen.

Comité van aanbeveling: Pieter Sluis, Bram van der Vlugt en Jelle Moraal.

Wijn is wijn en moet zoals wijn zijn!

Maar doe er bij mooi weer eens iets anders mee:

a. Haal een fles witte wijn uit de koelkast, giet hem in een karaf, voeg dunne plakken limoen toe en mint uit de knisduintuin. Ijkkloten er bij en roeren. De Bianco Vergine uit onderstaande lijst is uitstekend geschikt.

b. Koel een vrolijke, fruitige, rode en giet er een eetlepel gembersiroop bij. Voeg rijpe stukken perzik toe en ijskloten. Eet er rood fruit bij, dan is het gezond dronken worden.

Voor het project van de Soroptimisten Alphen verkopen wij: **Vakantiewijn voor thuisbijvers en voor reizigers!**

Witte wijnen
1. Bianco Vergine 2004 Renzo Masi Italië € 27,00
2. Santa Carolina Chardonnay 2004 Chili € 35,70

Rosé wijn
3. Rosado 2004 Santa Carolina Chili € 28,50

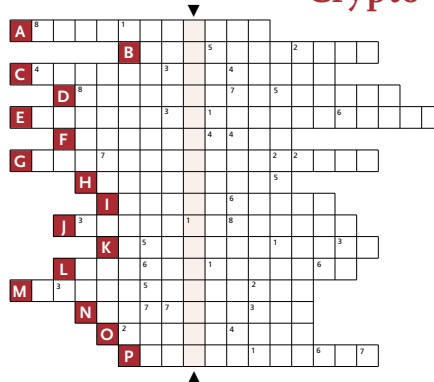
Rode wijnen
4. Abel Clément 2003 AC Côtes du Rhône € 31,50
5. McPherson Merlot 2003 Victoria Australië € 40,50

Eet en drinkpuzzel

Crypto-totaal-anders

De 'buurtvereniging' van eiland 'de Watergeus' maakte de volgende crypto-totaal-anders voor u

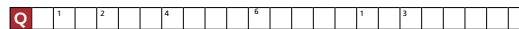

- A. Probeersel van druiven
- B. In de puij gedraaid diner
- C. Klappende distels
- D. Traag gaan zij door de druiventuin
- E. Vergesproken afspraak over tafel en bed
- F. Met paardenafval gevuld oud wijf
- G. Socialistisch getint vruchtenijs
- H. Bepaald geen zout dierstaf
- I. Ziedende workshops
- J. Afrotistisch geneuzel
- K. Schip dat zachties praten kan
- L. Ouve wijfjes aan de drank
- M. Fout uitgesproken is dit een gekookte siet
- N. Deze grotbewoner is een gewijzer voor menig fietser
- O. De liefde gaat door de maag bij deze gesteliken
- P. Geen gevangenschap voor de logé

Ergens is in de crypto van boven naar beneden een woord te vinden. Stuur de oplossing voor 31 augustus a.s. in en de winnaar, die we eerlijk uit alle goede inzendingen zullen trekken, ontvangt een fles Nicolas Feuillatte Champagne.

Voor de liefhebber hebben we er nog eentje:

Q. Deze verlovings is bij ons sympathiek te noemen (Omdat we er trots op zijn en omdat de Guide Michelin dat ook al vond want we kregen in 2004 een heuse Bib Gourmand voor onze naam.)

Noorderland • jaargang 5 • nummer 8 • december 2009 • adviesprijs €4,95

Toptijdschrift 2009 Noorderland

Kerstland • Vuurland • Filmland • Dierenland • Boomland • Uitland •

DECEMBER-INSPIRATIEBRON Première Elfstedenfilm • Mysterie van de maretak • Pittige eindejaarspuzzel • Nieuwtjes en tips

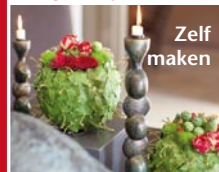
**IN VUUR
& VLAM**
Haardverwarmend

Warme verwondering

LEZERSVOORDEEL

SFEERLAND

Zelf
maken

+ Stappenplan

STADSLAND

Verrassend
Assen

+ Stadswandeling

LEKKERLAND

Natuurlijke
smaken

+ Feestrecepten

SFEERVOL

STAPVOETS DOOR NOORDERLAND:

Uit & tuin, stad & land, binnen & buiten,
lucht & water, mens & ambacht, dier & natuur, eten & drinken

Take Steven

Elfstedentocht of niet, deze winter kunnen we ons in ieder geval in de bioscoop aan het elfstedengevoel overgeven. Half december gaat De Hel van '63, de nieuwste film van Steven de Jong, in première. Noorderland 'filmt' de passies, durf en uitdagingen en het leven op het platteland van deze Friese regisseur: take Steven.

20 Noorderland DECEMBER 2009

Sneek, een gruze en natte zaterdagmiddag in maart. Aan de voet van de Waterpoort staat een grijs met blauwe tafelpot, even verdroogt is een Volkswagen Kever geparkerd. De Waterpoort is besnoemd, in de gracht ligt een oud beurtschip vast in het ijs.

Dit zijn sneeuw en ijs voor één dag, de Kever en de telefoon- en wadden vanavond weer in de vrachtwagen geladen en de tientallen enthousiaste mensen op het ijs en de kades verraan vanavond hun grauwe jaren '60-kleding en hun houtjes weer gewoon voor hun outfit van deze tijd. Afgelopen voorjaar maakte Steven de Jong opnames voor zijn film *De Hel van '63*, die vanaf 17 december in de bioscopen te zien is. Hij 'studeert' in Sneek, Hanteloopen en Dalkum, maar ook in Lefland en op het 'echte'-ijs van de Botriësche Golf bij Finland. Ondanks de gestaag vallende mierzerregen houdt hij in Sneek de moed er in. En met zijn aanstekelijke enthousiasme houdt hij ook de figuranten goed bij de les. Met behulp van een meegaan

Productie: Annemarie Bergfeld, fotografie: Andries de la Lande Cramer, stilis: François Perrier

dirigent hij ze van de kade naar het ijs en van het ijs naar de andere kade. 'Mevrouw', roept hij een vrouw in een zware grijze jas toe. 'Ja, u?' Hij vraagt de vrouw om voor de menigte lang te lopen en te doen of ze in de verte een bekende ziet. 'U mag hem best een kusje geven hoor! Eén kusje. Ik wil geen gedoe, over negen maanden.' En zo vliegen er meer grappen en grullen over het steeds natter wordende nepijs. De regisseur heeft er duidelijk lol in, met een brede grijns op het gezicht rent hij terug naar z'n regisseurstoel om de opname van de volgende scène te bekijken.

Liefde voor acteren

'Het minste dat figuranten mogen verwachten, is een regisseur met een goed humeur', zegt Steven de Jong (47) er later, thuis aan de keukentafel in zijn boerderij in Hartwerd, over. 'Ook als het regent. Die mensen beteden hun vrije dag aan mijn project. Het wordt ook wel eens te gezellig hoor. Soms krijg ik het verwijf dat ik niet serieus ben in mijn werk. Nou, ik kan je zeggen: ik neem alles heel serieus, maar daarbij heb ik het liever gezellig.' Vrijheid en enthousiasme kenmerken zijn aard en hij heeft een tomeloze werklust. Zijn cv is indrukwekkend lang: hij maakt speelfilms, tv-films, series en theater-

Steven de Jong, thuis in Hartwerd. Het (Fries) platteland en dieren spelen een belangrijke rol in zijn leven en in zijn films. Foto links: beeld uit de film De Hel van '63 met onder andere Chris Zegers, Cas Jansen, Lourens van den Akker en Chava voor in 't Holt.

producties, hij acteert, regisseert, produceert en schrijft scenario's. De liefde zat er al jong in. Op de lagere school zei de juf al: 'Er is maar één ding dat Steven leuk vindt en dat is touwspelen.' Het moet in de genen zitten, vader en moeder zaten allebei bij de plaatselijke touwvereniging in Scharsterbrug. En voor de kleine Steven was de touwvereniging op school het hoogtepunt van het jaar. Ook al had hij lang niet altijd de hoofdrol. 'Ik was een verlegen jongetje, ik stond niet vooraan bij de wedstrijd van de rollen.' Vader werkte bij metaalbedrijf Hollanda. De vier zonen, van wie Steven de jongste is, gingen naar de landbouwschool. 'Daar werd thuis nauwelijks over gepraat. We waren geen gymnasiumkinderen - dat was duidelijk - dus gingen we naar de landbouwschool, net als de andere jongens uit het dorp. Ik wist zeker dat ik geen boer wilde worden, maar ik dacht laat ik die school maar afmaken, ik moet toch wat. Ik deed het niet met tegenzin, maar ook niet met passie.' De passie kwam daarna. Vers van

Op de rode loper? Win kaarten voor de première van *De Hel van '63*

DECEMBER 2009 Noorderland 21

stadsland Assen Met recht een stad

Assen vierde dit jaar haar 200-jarig bestaan als stad. Assen een stad? Is dan de veelgehoorde reactie. Assen, da's toch een provincieplaatsje, zo'n saaie plek waar niets gebeurt? Het is duidelijk, de Drentse hoofdstad kampt met een imago-probleem. Wie de stad kent, weet wel beter. Daarom werpt Noorderlandredacteur én Assenaar Janine Hoekstein zich op als ambassadrice voor het jarige Assen en zoekt uit waarom het zich met recht een stad noemt.

Productie: Janine Hoekstein, fotografie: Kim Beem, Martin Hiemink (archiefbeeld, Asser Historische Vereniging) en Jan Bruggink

Stadsrechten (1809)

Een stad is pas een stad als het stadsrechten heeft. Aan die voorwaarde voldoet Assen. Precies tweehonderd jaar geleden zet Lodewijk Napoleon (de broer van) zijn handtekening onder het begere document. Een belangrijke naam in deze geschiedenis is Petrus Hofstede, landdrost en ongekroonde koning van Drenthe. Hij nodigt Lodewijk Napoleon uit om Assen te bezoeken. De Asser bevolking wordt gemaand zich feestelijk uit te doesen, uitbundig te 'vlaggen' en vooral veelvuldig 'Leve de koning' te roepen. Het helpt. Lodewijk Napoleon, koning van Holland voor zijn broer Napoleon Bonaparte, zet zijn handtekening, ondanks dat de stad niet het benodigde aantal inwoners

heeft, namelijk tweeduizend. Om een beeld te schetsen van het Assen van toen: het telt 150 huizen en 650 inwoners. Die zijn bakker, kleermaker, pruikenmaker, wever, spinster, naaister, slager, molenaar of kasteleer. Verder wonen er twee schoolmeesters, een chirurgijn, wat ambtenaren en een paar boeren. Lodewijk geeft het ministerie van Binnenlandse Zaken de opdracht een uitbreidingsplan te laten maken, zodat Assen kan groeien naar 6000 inwoners, een stad eerste rang. Architect Giuidici krijgt de opdracht. Zijn ontwerp is diastatisch: een groot deel van de bebouwing moet plaatsmaken voor zijn rechthoekige ontwerp. Giuidici's Assen is nooit uitgevoerd, en soms dringt zich de gedachte op: als het nu wel was doorgegaan?

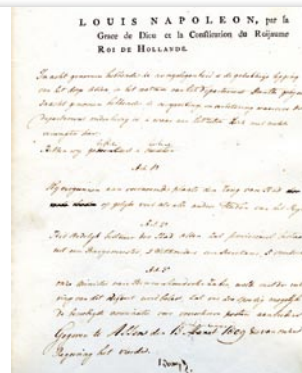
Station (1870)

Een stad zonder station? Uitgesloten. Engleklijk, Assen heeft er een. Het ligt aan de spoorlijn Groningen-Meppel en is een intercitiestation. In praktijk drie treinen per uur de ene kant op, en drie treinen per uur de andere kant op. Heel gewoon, vinden we nu.

Maar wat is het een belevenis, die eerste trein in Assen. Het is 30 april 1870 om 08.44 uur dat de stoomtrein puffend en blazend uit Groningen komt tuffen en met knarsende remmen op het gloednieuwe derde-klasserstation tot stilstand komt. Mensen uit Assen en omgeving zijn massaal uitge-

WANNIER IS EEN PLAATS EEN STAD?

Tot begin negentiende eeuw bepaalden de stadsrechten of een plaats zich een stad mag noemen. Officieel moest destijds een stad 2000 inwoners tellen om aanspraak op stadsrechten te kunnen maken. Dat levende voorbeeld op. Als stad had je het recht om stadsmuren te bouwen. Ook mocht de stad markten houden en tol innen. De inwoners waren niet horig aan een heer en de stad had een eigen stadsbestuur, soms door de gegoede burgerij zelf gekozen. Tegenwoordig mag iedere (nieuwe) plaats zich stad noemen. Denk aan Blaauwstad en Meerstad in de provincie Groningen.

EXTRA: historische Assen wandelroute en plattegrond op pagina 41

De Hoop van de Vaart in 1927

lopen om dit wonder te aanschouwen. Of, zoals dominee Lestrugzen dicht op de voorgepagina van de Provinciale Drentsche en Asser Courant diezelfde dag: 'Geens konings intocht in uw palen, kan 't bij haar komst in waarde halen'. Dat het station er is gekomen, mag een geluk heten. Toen de regering in 1860 besloot om spoortijnen aan te leggen stond er lijn Meppel-Assen-Groningen niet in de planning. De kamerleden betwijfelden of Assen wel belangrijk genoeg was om aan een spoorweg te liggen. De Assenaren protesteerden luidekeers en met succes, zoals we nu weten. De stad moest wel genooien nemen met een eenzijdig station 'derde klasse'. Aan weerszijden van de centrale hal bevonden zich twee wachtkamers. Op de eerste verdieping, boven de hal, woonde de stationschef. Het station doet 120 jaar dienst. In 1989 wordt het afgebroken om plaats te maken voor wat in de volksmond 'de moskee'

Het is 30 april 1870 om 08.44 uur dat de stoomtrein puffend en blazend uit Groningen komt tuffen en met knarsende remmen op het gloednieuwe derde-klasserstation tot stilstand komt.

DECEMBER 2009 Noorderland 37

36 Noorderland DECEMBER 2009

Welkom in
Noorderland

Hemax
Vastgoed BV

Marcel van der Meij
06 - 21 886 334

Wenslauerstraat 316 (hoek 2^e Kostverlorenkade)
1053 BB | Amsterdam
Tel. 020 - 589 1070 | Fax 020 - 589 1072
marcel@hemax.nl | www.hemax.nl

